

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19.12.2012, sp. zn. 5 Tdo 827/2012, ECLI:CZ:NS:2012:5.TDO.827.2012.1

Číslo: 2/2014

Právní věta: I. Jestliže obvinění jako členové zastupitelstva obce (města) rozhodli na zasedání tohoto vrcholného orgánu obce o schválení prodeje nemovitého majetku obce za podstatně nižší kupní cenu, než jaká byla v daném místě a čase dosažitelná (např. za částku ve výši asi 1 500 000,- Kč, ačkoli dosažitelná cena byla asi 5 000 000,- Kč), lze v tomto jednání spatřovat porušení povinnosti při opatrování nebo správě cizího majetku vyplývající zejména z § 39 odst. 2 a § 85 písm. a) zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů. Přitom význam rozhodování členů zastupitelstva obce o prodeji nemovitého majetku obce a jejich postavení odůvodňuje i úvahu o tom, že pokud shora uvedeným způsobem porušili povinnost řádně opatrovat nebo spravovat majetek obce, jde o porušení důležité povinnosti ve smyslu § 255a odst. 1 tr. zák., resp. § 221 odst. 1 tr. zákoníku. Zavinění z vědomé, resp. hrubé nedbalosti (§ 5 písm. a/ tr. zák., § 16 odst. 1 písm. a/, odst. 2 tr. zákoníku) by zde bylo možné dovodit u členů zastupitelstva obce mimo jiné z toho, že na zasedání zastupitelstva obce, na němž se rozhodovalo o schválení prodeje nemovitého majetku obce, byli upozorněni jinými členy zastupitelstva obce na určité skutečnosti, z nichž vyplývá možnost příliš nízké kupní ceny a které vědomě pominuli. Trestní odpovědnosti každého z členů zastupitelstva obce, který hlasoval pro schválení nevýhodného prodeje nemovitého majetku obce, pak nebrání ani skutečnost, jestliže rozhodoval jako člen kolektivního orgánu obce. Ke schválení prodeje nemovitého majetku obce se totiž vyžaduje souhlas nadpoloviční většiny všech členů zastupitelstva obce (§ 87 zákona o obcích), takže všichni členové zastupitelstva představující tuto většinu, bylo-li jí dosaženo, se bezprostředně podíleli na přijetí takového rozhodnutí zastupitelstva obce, přičemž každý z nich měl stejný hlas. Proto i trestní odpovědnost za schválení a důsledky rozhodnutí přijatého zmíněnou většinou, pokud bylo učiněno v rozporu s povinností členů zastupitelstva obce řádně spravovat majetek obce (§ 38 a násl. zákona o obcích), mohou nést všichni členové zastupitelstva obce, kteří hlasovali pro schválení určitého rozhodnutí, jímž byla způsobena škoda na majetku obce. II. Byl-li určitý skutek spáchán v době do 31. 12. 2009 a má-li být i po tomto datu posouzen jako trestný čin porušování (porušení) povinnosti při správě cizího majetku z nedbalosti podle § 255a odst. 1 tr. zák. nebo § 221 odst. 1 tr. zákoníku, lze ho považovat za trestný čin, jen když soud dovodí u pachatele zavinění z vědomé nedbalosti (§ 5 písm. a/ tr. zák., § 16 odst. 1 písm. a/ tr. zákoníku), která má zároveň povahu hrubé nedbalosti (§ 16 odst. 2 tr. zákoníku), i když vzhledem k časové působnosti trestních zákonů (§ 16 odst. 1 tr. zák., § 2 odst. 1 tr. zákoníku) bude nakonec skutek kvalifikován podle trestního zákona účinného do 31. 12. 2009 (srov. rozhodnutí č. 54/2012 Sb. rozh. tr.).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 19.12.2012

Spisová značka: 5 Tdo 827/2012

Číslo rozhodnutí: 2

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Časová působnost, Nedbalost, Porušení povinnosti při správě cizího majetku

Předpisy: § 16 odst. 1 tr. zákoníku

§ 16 odst. 2 tr. zákoníku

§ 2 odst. 1 tr. zákoníku

§ 221 odst. 1 tr. zákoníku

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání nejvyššího státního zástupce zrušil usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ze dne 30. 12. 2011, sp. zn. 55 To 292/2011, a jemu předcházející usnesení Okresního soudu v Liberci ze dne 19. 4. 2011, sp. zn. 3T 32/2011, v trestní věci obviněných MUDr. K. A. a spol. a Okresnímu soudu v Liberci přikázal, aby věc v potřebném rozsahu zvou projednal a rozhodl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Usnesením Okresního soudu v Liberci ze dne 19. 4. 2011, sp. zn. 3 T 32/2011, bylo podle § 314c odst. 1 písm. b) tr. ř. za použití § 188 odst. 1 písm. c) tr. ř. a z důvodu uvedeného v § 172 odst. 1 písm. b) tr. ř. zastaveno trestní stíhání obviněných MUDr. K. A., Ing. P. B., Ing. O. Č., M. D., Ing. F. H., MUDr. J. J., N. J., C. J., N. J., J. K., Ing. J. K., Bc. Z. K., H. K., Ing. J. M., Mgr. K. M., Ing. P. O., Ing. I. P., Ing. J. P., M. S., MUDr. V. Š., M. Š., J. V. a Ing. V. V. pro skutek kvalifikovaný jako trestný čin porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255a odst. 1, odst. 2 písm. a) zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona, ve znění účinném do 31. 12. 2009 (dále jen ve zkratce „tr. zák.“), kterého se měli dopustit podle obžaloby státního zástupce Okresního státního zastupitelství v Liberci ze dne 21. 2. 2011, sp. zn. Zt 1557/2008, skutkem spočívajícím v tom, že v Liberci dne 26. 4. 2007 na 4. zasedání Zastupitelstva města L. jako členové Zastupitelstva města L., kterému je podle § 85 písm. a) zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, vyhrazeno rozhodování o převodu nemovitých věcí z majetku obce, v rozporu s § 39 odst. 2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, hlasovali pro prodej pozemků v majetku města L., a to p. č. 968 o výměře 627 m² a p. č. 969 o výměře 2717 m² v k. ú. D. u L. za kupní cenu ve výši 875,- Kč/m² za pozemek p. č. 968 a ve výši 350,- Kč/m² za pozemek p. č. 969, tj. celkem 1 499 575,- Kč, přičemž vědomě zcela pominuli námitky některých členů zastupitelstva vznesené v předchozí diskusi, kteří upozornili na nezdůvodněný rozdíl v cenách obou pozemků a na to, že cena byla konzultována s realitními makléři a podle jejich názoru je příliš nízká, a naopak se spolehli na zpochybné podklady vypracované Magistrátem města L., odborem rozvojových projektů, který běžně podobné převody nepřipravoval, přičemž z těchto podkladů nebylo zřejmé, zda se stanovením ceny v čase a místě obvyklé někdo zabýval; nebylo zde uvedeno vysvětlení zjevného nepoměru mezi cenami obou pozemků ani to, jaké je jejich přesné určení podle územního plánu, a k ceně zde bylo uvedeno pouze tolik, že byla určena podle interního předpisu města ke stanovení cen pozemků, který nabyl účinnosti dne 1. 4. 2004 a nikdy nebyl novelizován, a jejich hlasy zastupitelstvo přijalo usnesení č. 57/07, kterým byl prodej pozemků schválen, a na základě tohoto usnesení byla mezi městem L. a manželi K. a L. V. uzavřena kupní smlouva č. j. 6/07/0089, kterou byly předmětné pozemky převedeny na manžele V. za kupní cenu ve výši 1 499 575,- Kč, ačkoliv obvyklá cena obou těchto pozemků činila v době převodu minimálně 1 500,- Kč/m², celkem tedy 5 016 000,- Kč, a městu L. tak převodem vznikla škoda ve výši nejméně 3 516 425,- Kč.

Proti zmíněnému usnesení soudu prvního stupně podal státní zástupce Okresního státního zastupitelství v Liberci v neprospěch všech obviněných stížnost, kterou Krajský soud v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci usnesením ze dne 30. 12. 2011, sp. zn. 55 To 292/2011, podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. zamítl jako nedůvodnou.

Proti tomuto usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci podal nejvyšší státní zástupce dne 9. 3. 2012 v neprospěch všech výše jmenovaných obviněných dovolání, které opřel o dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. f), g) a l) tr. ř. Přitom v podaném dovolání výslovně neuvedl, jaké námitky podřadil pod jednotlivé dovolací důvody. Z jeho kontextu ovšem vyplývá, že nejvyšší státní zástupce nesouhlasí se shora uvedeným usnesením soudu prvního stupně o zastavení trestního stíhání, neboť podle jeho názoru v posuzované věci nebyly splněny podmínky obsažené v ustanovení § 172 odst. 1 písm. b) tr. ř. pro vydání takového rozhodnutí. Podle přesvědčení nejvyššího státního zástupce jsou právní závěry soudů nižších stupňů v otázce zavinění obviněných nesprávné, protože soudy se sice zabývaly zaviněním ve formě hrubé nedbalosti ve smyslu § 16 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále ve zkratce „tr. zákoník“), ve vztahu k ustanovení § 221 odst. 1 tr. zákoníku, avšak nevěnovaly dostatečnou pozornost otázce přístupu obviněných k požadavku náležité opatrnosti, která má podstatný význam pro posouzení subjektivní stránky trestného činu, jehož spáchání bylo obviněným kladeno za vinu. Jak dále nejvyšší státní zástupce zdůraznil, z hlediska časové působnosti trestních zákonů by bylo třeba úvahy o hrubé nedbalosti obviněných posuzovat i na podkladě právní úpravy účinné v době spáchání předmětného skutku. Nová právní úprava by podle nejvyššího státního zástupce nebyla příznivější pro obviněné, protože hrubá nedbalost není dalším typem nedbalosti, ale jen vyjádřením její míry. Vzhledem ke konkrétním skutkovým okolnostem vyplývajícím z dosud shromážděných důkazů pak nejvyšší státní zástupce s poukazem na ustanovení zákona o obcích dovodil, že všichni obvinění jako členové Zastupitelstva města L. jednali při schvalování prodeje pozemků, jímž měli spáchat daný trestný čin, z vědomé nedbalosti a zároveň u nich jde o hrubou nedbalost.

Proto závěrem svého dovolání nejvyšší státní zástupce navrhl, aby z jeho podnětu Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 a 2 tr. ř. zrušil napadené usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ze dne 30. 12. 2011, sp. zn. 55 To 292/2011, a jemu předcházející usnesení Okresního soudu v Liberci ze dne 19. 4. 2011, sp. zn. 3 T 32/2011, jakož i další rozhodnutí obsahově navazující na zrušená rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž dojde jejich zrušením, pozbudou podkladu. Současně nejvyšší státní zástupce navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal věc Okresnímu soudu v Liberci k novému projednání a rozhodnutí.

Obvinění M. D., MUDr. J. J., MUDr. V. Š. a Ing. V. V. se vyjádřili k dovolání nejvyššího státního zástupce prostřednictvím svého společného obhájce pouze v tom směru, že ho nepovažují za důvodné a že souhlasí s jeho projednáním v neveřejném zasedání. K uvedenému dovolání se prostřednictvím svého obhájce vyjádřil i obviněný J. V., který souhlasí se závěry soudů nižších stupňů v otázce zavinění, takže napadené rozhodnutí soudu druhého stupně nevykazuje žádný exces, který by vyžadoval zásah Nejvyššího soudu. Podle názoru tohoto obviněného ve věci existovaly pochybnosti o tom, zda obvinění zastupitelé naplnili zákonné znaky posuzovaného trestného činu, takže bylo namíste postupovat v souladu s pravidlem „in dubio pro reo“. Současně obviněný obecně odkázal na zásadu subsidiarity trestní represe a na princip „ultima ratio“, když k vytýkanému jednání mělo dojít již před více než 5 lety. Obviněný J. V. závěrem svého vyjádření projevil nesouhlas s tím, aby Nejvyšší soud rozhodoval o jeho dovolání v neveřejném zasedání.

Nejvyšší soud jako soud dovolací zjistil, že nejvyšší státní zástupce podal dovolání jako osoba k tomu oprávněná, učinil tak včas a na správném místě (§ 265e tr. ř.), jeho dovolání směřuje proti rozhodnutí, proti němuž je dovolání obecně přípustné a podané dovolání obsahuje stanovené náležitosti.

Nejvyšší soud podle § 265i odst. 3 a 4 tr. ř. z podnětu dovolání nejvyššího státního zástupce přezkoumal zákonnost a odůvodněnost napadeného usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci, a to v rozsahu odpovídajícím uplatněným dovolacím námitkám, jakož i řízení předcházející napadenému rozhodnutí, včetně usnesení Okresního soudu v Liberci. Po přezkoumání dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání nejvyššího státního zástupce je důvodné.

Pokud jde o dovolací důvody, nejvyšší státní zástupce opírá své přesvědčení o jejich naplnění o ustanovení § 265b odst. 1 písm. f), g) a l) tr. ř., tedy že v daném případě bylo rozhodnuto o zastavení trestního stíhání, aniž byly splněny podmínky pro takové rozhodnutí, dále že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotně právním posouzení a že bylo rozhodnuto o zamítnutí stížnosti proti usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. c) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí.

K výkladu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. f) tr. ř. Nejvyšší soud připomíná následující skutečnosti. Tento dovolací důvod dopadá na případy, když nebyly splněny zákonné podmínky pro vydání některého z rozhodnutí uvedených v § 265a odst. 1 písm. c), d), f) a g) tr. ř., která představují jiná meritorní rozhodnutí učiněná v trestní věci, než jakými jsou odsuzující nebo zprošťující rozsudek (§ 225 a § 226 tr. ř.). Pojem „podmínky“ použitý v ustanovení § 265b odst. 1 písm. f) tr. ř. pak vyjadřuje souhrn určitých hmotněprávních i procesních předpokladů pro vydání konkrétního rozhodnutí, aniž by bylo třeba výslovně rozlišovat, zda jde o hmotněprávní nebo procesní podmínky. Z hlediska naplnění dovolacího důvodu je zde totiž podstatné jen to, jestli soud postupoval při vydání takového rozhodnutí v souladu se zákonem, či nikoli.

Další dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je obecně dán tehdy, jestliže skutek, pro který byl obviněný stíhán a odsouzen, vykazuje znaky jiného trestného činu, než jaký v něm spatřovaly soudy nižších stupňů, anebo nenaplnuje znaky žádného trestného činu. Nesprávné právní posouzení skutku může spočívat i v tom, že rozhodná skutková zjištění sice potvrzují spáchání určitého trestného činu, ale soudy nižších stupňů přesto dospěly k závěru, že nejde o trestný čin, ačkoli byly naplněny všechny jeho zákonné znaky. Podobně to platí o jiném nesprávném hmotně právním posouzení, které lze dovést pouze za situace, jestliže byla určitá skutková okolnost posouzena podle jiného ustanovení hmotného práva, než jaké na ni dopadalo.

Třebaže nejvyšší státní zástupce výslovně neuvedl konkrétní argumenty k dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. f) tr. ř., který uplatnil ve svém dovolání, je z jeho kontextu patrné, že nesouhlasí se závěrem soudů nižších stupňů spočívajícím v rozhodnutí o zastavení trestního stíhání všech obviněných z důvodu uvedeného v § 172 odst. 1 písm. b) tr. ř., neboť podle názoru těchto soudů skutek není trestným činem a není důvod k postoupení věci. Vzhledem k vázanosti Nejvyššího soudu rozsahem a důvody podané dovolání (§ 265i odst. 3 tr. ř.) však Nejvyšší soud mohl zkoumat naplnění zmíněného dovolacího důvodu jen v rámci těch námitek, které nejvyšší státní zástupce opřel o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. a jimiž vytkl nesprávné právní posouzení otázky zavinění u trestného činu porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255a odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zák., resp. nesprávné použití ustanovení o časové působnosti trestních zákonů podle § 16 odst. 1 tr. zák. a § 2 odst. 1 tr. zákoníku ohledně uvedeného znaku.

Nejvyšší státní zástupce především zpochybnil správnost posouzení subjektivní stránky trestného činu porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255a odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zák., jehož spáchání bylo kladeno za vinu všem obviněným. K tomu Nejvyšší soud považuje za nutné uvést následující. Jak mimo jiné vyplývá z odůvodnění usnesení soudu prvního stupně (viz s. 6), podle jeho názoru jednání obviněných neodpovídalo zavinění z hrubé nedbalosti ve smyslu § 16 odst. 2 a § 221 odst. 1 tr. zákoníku, neboť se nedopouštěli posuzovaného jednání opakovaně a prodej pozemků neschvalovali za situace, kdy by opomíjeli cenově výhodnější návrhy jiných zájemců nebo konkrétní podklady svědčící o odlišné ceně pozemků obvyklé v daném místě a čase, ačkoli by měli poznatky o tom, že se jejich ceny liší od cen uvedených v interním předpise. Podle přesvědčení soudu prvního stupně zvýšenou opatrnost obviněných nemusela vyvolat ani skutečnost, že návrh prodeje předmětných pozemků předkládal jiný a věcně nepřislušný odbor magistrátu města L. Proto soudy dále nezkoumaly, zda obvinění jednali ve formě nedbalosti vědomé či nevědomé, resp. ve vztahu ke které z nich by mohlo jít o nedbalost hrubou.

K uvedené argumentaci ovšem Nejvyšší soud zdůrazňuje, že zmíněné požadavky soudu prvního stupně na zavinění obviněných z vědomé (resp. i hrubé) nedbalosti odpovídají spíše tomu, co je nezbytné k zavinění ve formě nepřímého úmyslu (§ 4 písm. b/ tr. zák., § 15 odst. 1 písm. b/ tr. zákoníku), pokud zde soud dovozuje nutnost opakovaného jednání obviněných, jejich konfrontování s konkrétními podklady o možné odlišné ceně pozemků od ceny obvyklé, ignorování návrhů na odkoupení pozemků za vyšší cenu, opakované odmítnutí odložení rozhodnutí do doby doplnění podkladů, vědomost obviněných o odlišnosti obvyklých cen od navrhovaných cen a schválení nekompletně zpracovaných návrhů na prodej nemovitostí atd. (viz s. 6 usnesení Okresního soudu v Liberci ze dne 19. 4. 2011, sp. zn. 3 T 32/2011). Kdyby totiž obvinění jednali za těchto okolností, podle názoru Nejvyššího soudu by už bylo možné uvažovat o jejich srozumění s následkem významným pro trestní odpovědnost v podobě škody na cizím spravovaném nebo opatrovaném majetku, a tedy o úmyslném zavinění. Obviněným však bylo kladeno za vinu spáchání trestného činu porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255a odst. 1 tr. zák., k němuž postačovala (v době činu) vědomá nedbalost ve smyslu § 5 písm. a) tr. zák., tj. vyžadovalo se, aby pachatel věděl, že může způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný tímto zákonem, ale bez přiměřených důvodů spoléhal, že takové porušení nebo ohrožení nezpůsobí. Prakticky stejné vymezení vědomé nedbalosti obsahuje nyní i ustanovení § 16 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku. Na rozdíl od nepřímého úmyslu, u něhož je nezbytný kladný vztah pachatele k poruchovému nebo ohrožovacímu následku alespoň v podobě srozumění (nyní včetně smíření s ním ve smyslu § 15 odst. 2 tr. zákoníku), v případě vědomé nedbalosti se ovšem předpokládá negativní vztach pachatele k takovému následku, protože si ho pachatel sice nepřeje, ale jeho spoléhání na to, že relevantní následek nenastane, je nepřiměřené s ohledem na charakter jednání pachatele, jeho postavení a na další okolnosti činu.

Jak přitom vyplývá v nyní posuzované věci ze skutkových zjištění obsažených v podané obžalobě, která převzal i soud prvního stupně do popisu skutku ve svém usnesení, byly zde vyjádřeny okolnosti, jež mohou odůvodnit závěr o tom, že obvinění věděli o možnosti prodeje předmětných pozemků za ceny nikoli obvyklé v rozhodné době a na daném místě, tedy se způsobením škody na majetku města L., a že bez přiměřených důvodů spoléhali na to, že takový následek nezpůsobí. Podle popisu skutku totiž všichni obvinění mimo jiné „... vědomě zcela pominuli námitky některých členů zastupitelstva vznesené v předchozí diskusi, kteří upozornili na nezdůvodněný rozdíl v cenách obou pozemků a na to, že cena byla konzultována s realitními makléři a podle jejich názoru je příliš nízká, a naopak spolehli se na zpochybné podklady vypracované Magistrátem města L., odborem rozvojových projektů, který běžně podobné převody nepřipravoval, přičemž z těchto podkladů nebylo zřejmé, zda se stanovením ceny v čase a místě obvyklé někdo zabýval ...“. Soud prvního stupně dokonce ponechal v tomto popisu i konstatování, podle něhož si obvinění takto počínali jako členové Zastupitelstva města L. „... v rozporu s § 39 odst. 2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích ...“. Přitom soud nezpochybnil spáchání žalovaného skutku včetně výše citovaných okolností - ostatně bez provedení důkazů v hlavním líčení se od nich ani nemohl odchýlit - a dospěl k odlišnému závěru jen ohledně právního posouzení skutku, který na rozdíl od obžaloby nepovažoval za trestný čin. Aniž by tedy Nejvyšší soud předjímal rozhodnutí o vině všech obviněných, nemohl se ztotožnit se závěry soudů nižších stupňů, pokud za uvedeného stavu vyloučily možnost zavinění obviněných z vědomé nedbalosti.

Úvahy o této formě zavinění pak bylo nutné učinit i v kontextu s tím, o čem obvinění rozhodovali a jaké postavení při tom zastávali. V daném případě totiž obvinění svým hlasováním přímo rozhodovali o schválení prodeje nemovitého majetku města L. v podobě dvou pozemků. Přitom podle § 38 odst. 1 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o obcích), majetek obce musí být využíván účelně a hospodárně v souladu s jejími zájmy a úkoly vyplývajícími ze zákona vymezené působnosti. Obec je povinna pečovat o zachování a rozvoj svého majetku. Podle § 38 odst. 2 zákona o obcích musí být majetek obce chráněn před zničením,

poškozením, odcizením nebo zneužitím. Podle § 38 odst. 6 zákona o obcích je obec povinna chránit svůj majetek před neoprávněnými zásahy a včas uplatňovat právo na náhradu škody a právo na vydání bezdůvodného obohacení. Podle § 39 odst. 2 zákona o obcích se při úplatném převodu majetku obce cena sjednává zpravidla ve výši, která je v daném místě a čase obvyklá, nejde-li o cenu regulovanou státem. Odchylka od ceny obvyklé musí být zdůvodněna. Význam citovaných ustanovení určených k ochraně majetku obce, která byli povinni respektovat i všichni obvinění, je pak zdůrazněn zejména dvěma skutečnostmi. Jednak záměr obce prodat, směnit nebo darovat nemovitý majetek obce, pronajmout jej nebo poskytnout jako výpůjčku musí obec zveřejnit způsobem uvedeným v § 39 odst. 1 zákona o obcích; pokud obec takto nezveřejní svůj záměr, je právní úkon od počátku neplatný. Dále je zde podstatné, že smlouva o úplatném převodu obecního majetku za cenu podstatně nižší, než je cena v místě a čase obvyklá, je bez náležitých důvodů pro tuto odchylku neplatná podle § 39 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, neboť svým obsahem odporuje zákonu (§ 39 odst. 2 zákona o obcích) - viz rozhodnutí pod č. 86/2011 Sb. rozh. obč.

Z hlediska postavení obviněných je v souvislosti s jejich zaviněním významné, že při posuzování schvalování prodeje pozemků byli všichni členy Zastupitelstva města L., což je nejvyšší orgán obce, který ztělesňuje podstatu obecní samosprávy a jemuž je svěřeno rozhodování o nejdůležitějších otázkách týkajících se obce (§ 84 a násl. zákona o obcích). Proto je také zastupitelstvu obce vyhrazeno i rozhodování o určitých majetkoprávních úkonech, které jsou výsostnou záležitostí zastupitelstva, a to mimo jiné o nabytí a převodu nemovitých věcí podle § 85 písm. a) zákona o obcích. Žádný jiný orgán obce tedy nemůže rozhodovat o prodeji nemovitého majetku obce, takže hlasování všech obviněných jako členů zastupitelstva obce nebylo jen nějakým formálním schvalujícím aktem rutinní povahy, ale mělo zásadní právní význam a důsledky. Bez rozhodnutí zastupitelstva obce o schválení prodeje pozemků nebylo možno uzavřít kupní smlouvu, resp. i kdyby snad došlo k jejímu uzavření, byla by neplatná.

Případné trestní odpovědnosti každého z obviněných pak nebrání ani skutečnost, jestliže v dané věci rozhodovali jako členové kolektivního orgánu obce, tj. Zastupitelstva města L. Ke schválení prodeje předmětných pozemků se totiž vyžadoval souhlas nadpoloviční většiny všech členů zastupitelstva obce (§ 87 zákona o obcích), takže všichni členové zastupitelstva představující tuto většinu, bylo-li jí dosaženo, se bezprostředně podíleli na přijetí takového rozhodnutí zastupitelstva obce, přičemž každý z nich měl stejný hlas. Proto i trestní odpovědnost za schválení a důsledky rozhodnutí přijatého zmíněnou většinou, pokud bylo učiněno v rozporu s povinností členů zastupitelstva obce řádně spravovat majetek obce (§ 38 a násl. zákona o obcích), mohou nést všichni obvinění, kteří hlasovali pro schválení určitého rozhodnutí, jímž byla způsobena škoda na majetku obce. V žádném případě zde nejde o nějakou kolektivní odpovědnost, protože je zřejmé, jak každý z obviněných hlasoval, přičemž bez souhlasného vyjádření všech obviněných by nemohlo být dosaženo potřebné většiny pro přijetí schváleného rozhodnutí.

Shora zdůrazněný význam rozhodování obviněných o prodeji nemovitého majetku obce a jejich postavení jako členů zastupitelstva obce pak odůvodňují i úvahu o tom, že pokud porušili povinnost řádně opatrovat nebo spravovat majetek obce (§ 85 zákona o obcích), jde o důležitou povinnost ve smyslu § 255a odst. 1 tr. zák., resp. nyní § 221 odst. 1 tr. zákoníku. Důležitou povinností při opatrování nebo správě cizího majetku je totiž taková podle zákona uložená nebo smluvně převzatá povinnost, jejíž porušení je s ohledem na její charakter a význam zpravidla spojeno s nebezpečím vzniku značné škody na cizím opatrovaném nebo spravovaném majetku, pokud tedy jejím porušením může snadno dojít k takovému škodlivému následku, resp. účinku (viz rozhodnutí pod č. 14/2009-I. Sb. rozh. tr.). Je nepochybné, že schválením prodeje pozemků obce za cenu, která byla o několik milionů korun nižší než obvyklá a dosažitelná cena v daném čase a místě, mohlo velmi snadno dojít ke značné škodě na majetku obce, když žádný jiný orgán obce už tomu nemohl zabránit.

Obvinění spáchali posuzovaný skutek v době, kdy se na něj mohlo vztahovat ustanovení § 255a odst. 1 tr. zák., ovšem soudy nižších stupňů o něm rozhodovaly již za účinnosti obdobného ustanovení § 221 odst. 1 tr. zákoníku, takže zde bylo nutné řešit i časovou působnost těchto trestně právních předpisů. Z hlediska časové působnosti trestních zákonů Nejvyšší soud odkazuje na svou dosavadní judikaturu (viz rozhodnutí pod č. 54/2012 Sb. rozh. tr.), podle níž skutek, který byl spáchán za účinnosti zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona, ve znění pozdějších předpisů, a o němž se rozhoduje již za účinnosti zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, může být posouzen jako trestný čin jen tehdy, když naplňuje zákonné znaky určité skutkové podstaty podle obou těchto zákonů. Jestliže jím měl být spáchán trestný čin, jehož subjektivní stránka vyžaduje zavinění z nedbalosti (§ 5 tr. zák., § 16 tr. zákoníku), přičemž podle trestního zákoníku musí jít o hrubou nedbalost (§ 16 odst. 2, § 221 odst. 1 tr. zákoníku), lze skutek posoudit jako trestný čin jen tehdy, když soud dovodí u obviněného (pachatele) hrubou nedbalost. To platí i tehdy, pokud soud v takovém případě nakonec dospěje k závěru, že při posuzování trestnosti činu z hlediska časové působnosti zákona (§ 16 odst. 1 tr. zák., § 2 odst. 1 tr. zákoníku) není pro pachatele příznivější použití trestního zákoníku (např. z důvodu přísnější sazby trestu odnětí svobody) a že čin je třeba kvalifikovat podle trestního zákona (tedy např. podle § 255a odst. 1 tr. zák.).

Pokud jde o zavinění u trestného činu porušení povinnosti při správě cizího majetku podle § 221 odst. 1 tr. zákoníku, tento čin může být spáchán z vědomé (§ 16 odst. 1 písm. a/ tr. zákoníku) i nevědomé nedbalosti (§ 16 odst. 1 písm. b/ tr. zákoníku), ovšem v obou případech se vyžaduje vyšší intenzita v podobě hrubé nedbalosti. Podle legální definice je trestný čin spáchán z hrubé nedbalosti, jestliže přístup pachatele k požadavku náležité opatrnosti svědčí o zřejmé bezohlednosti pachatele k zájmům chráněným trestním zákoníkem. Nejde tedy o žádnou další, zvláštní formu nedbalosti, ale jen o její vyšší intenzitu požadovanou z důvodu, aby se zabránilo nadměrnému uplatňování trestní represe v méně závažných případech. Otázku, jestli přístup pachatele k požadavku náležité opatrnosti svědčí o jeho zřejmé bezohlednosti k zájmům chráněným ustanovením § 221 tr. zákoníku, bude třeba posuzovat podle individuálních okolností každého konkrétního případu, přičemž může záležet i na tom, v jakém postavení pachatel jednal, jaké okolnosti mu byly známy, jakou povinnost k opatrování nebo správě cizího majetku měl, jakým způsobem a z jakých důvodů ji porušil atd. V tomto směru může mít význam vše, co bylo shora uvedeno ohledně vědomé nedbalosti obviněných, důležitosti jejich povinnosti, kterou měli porušit, a co charakterizuje zároveň i intenzitu zavinění obviněných a potřebnou míru opatrnosti, kterou byli povinni v daném případě vynaložit.

Ze všech výše zmíněných důvodů proto Nejvyšší soud dospěl k závěru, že napadené usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem - pobočka v Liberci ze dne 30. 12. 2011, sp. zn. 55 To 292/2011, a jemu předcházející usnesení Okresního soudu v Liberci ze dne 19. 4. 2011, sp. zn. 3 T 32/2011, byla vydána, aniž zde byly splněny podmínky pro zastavení trestního stíhání podle § 172 odst. 1 písm. b) tr. ř., a že tím tato rozhodnutí spočívají na nesprávném právním posouzení skutku ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Námitky nejvyššího státního zástupce, kterými zpochybnil zákonnost napadeného usnesení a otázku správného právního posouzení zavinění u trestného činu porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255a odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zák., resp. trestného činu porušení povinnosti při správě cizího majetku podle § 221 odst. 1 tr. zákoníku, jsou proto opodstatněné.

Navíc, nad rámec podaného dovolání, považuje Nejvyšší soud za nevhodné, pokud učinil soud prvního stupně citované meritorní rozhodnutí jen na podkladě spisového materiálu, aniž provedl důkazy v hlavním líčení a umožnil v něm účast a uplatnění případné důkazní aktivity všem obviněným i státnímu zástupci. V dané trestní věci totiž závažnost skutkového závěru o tom, zda obvinění jednali z hlediska zavinění z vědomé nedbalosti a zda byla tato nedbalost hrubá, vyžadovala zhodnocení důkazů až po jejich provedení mimo jiné podle zásad ústnosti a bezprostřednosti v hlavním líčení.

Nejvyšší státní zástupce uplatnil i dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. v jeho druhé alternativě, podle níž v řízení, které předcházelo vydání napadeného rozhodnutí, byl dán jiný důvod dovolání obsažený v ustanoveních § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř. Nejvyšší státní zástupce ve svém dovolání shledal naplnění dovolacích důvodů v předcházejícím řízení podle již zmíněných ustanovení § 265b odst. 1 písm. f) a g) tr. ř. K těmto důvodům dovolání se Nejvyšší soud podrobně vyjádřil již výše, přičemž považuje za opodstatněné tvrzení dovolatele o jejich existenci, protože byly zjištěny takové okolnosti, které naplňují tyto dovolací důvody.

Krajský soud v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci totiž postupem podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. zamítl důvodnou stížnost státního zástupce Okresního státního zastupitelství v Liberci podanou v neprospěch obviněných MUDr. K. A., Ing. P. B., Ing. O. Č., M. D., Ing. F. H., MUDr. J. J., N. J., C. J., N. J., J. K., Ing. J. K., Bc. Z. K., H. K., Ing. J. M., Mgr. K. M., Ing. P. O., Ing. I. P., Ing. J. P., M. S., MUDr. V. Š., M. Š., J. V. a Ing. V. V. proti usnesení Okresního soudu v Liberci ze dne 19. 4. 2011, sp. zn. 3 T 32/2011, jímž bylo podle § 314c odst. 1 písm. b) za použití § 188 odst. 1 písm. c) tr. ř. z důvodu uvedeného v § 172 odst. 1 písm. b) tr. ř. zastaveno jejich trestní stíhání pro skutek kvalifikovaný jako trestný čin porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255a odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zák. Soud druhého stupně tedy neodstranil vadu rozhodnutí soudu prvního stupně, který zastavil trestní stíhání jmenovaných obviněných, aniž byly splněny podmínky pro takové rozhodnutí. Navíc se soud druhého stupně ani řádně nevypořádal s argumenty obsaženými v důvodně podané stížnosti státního zástupce a poněkud paušálně odkázal na odůvodnění napadeného usnesení soudu prvního stupně, který však náležitě nevyhodnotil všechny rozhodné skutečnosti. Tím byly naplněny uplatněné dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. f), g) a l) tr. ř.

Po zjištění, že dovolání nejvyššího státního zástupce je ve shora uvedených směrech opodstatněné, Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil napadené usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ze dne 30. 12. 2011, sp. zn. 55 To 292/2011, a jemu předcházející usnesení Okresního soudu v Liberci ze dne 19. 4. 2011, sp. zn. 3 T 32/2011. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil také další rozhodnutí obsahově navazující na zrušená rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo jejich zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. potom Nejvyšší soud přikázal Okresnímu soudu v Liberci, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Okresní soud v Liberci opětovně projedná trestní věc obviněných MUDr. K. A., Ing. P. B., Ing. O. Č., M. D., Ing. F. H., MUDr. J. J., N. J., C. J., N. J., J. K., Ing. J. K., Bc. Z. K., H. K., Ing. J. M., Mgr. K. M., Ing. P. O., Ing. I. P., Ing. J. P., M. S., MUDr. V. Š., M. Š., J. V. a Ing. V. V. na podkladě obžaloby podané státním zástupcem Okresního státního zastupitelství v Liberci a odstraní vadu vytknuté tímto rozhodnutím Nejvyššího soudu. Přitom opětovně posoudí otázku zavinění všech obviněných a bude postupovat v intencích tohoto dovolacího rozhodnutí. Soud prvního stupně řádně odůvodní své závěry také z hlediska časové působnosti trestních zákonů. V návaznosti na učiněná zjištění a závěry k výše uvedené otázce pak zvolí další procesní postup ve věci a vydá odpovídající meritorní rozhodnutí.

Podle § 265s odst. 1 tr. ř. je soud nižšího stupně v dalším řízení vázán právním názorem Nejvyššího soudu vysloveným v tomto dovolacím rozhodnutí.

Protože vady napadeného rozhodnutí zjištěné na podkladě důvodně podaného dovolání nejvyššího státního zástupce nebylo možno odstranit v případném veřejném zasedání dovolacího soudu, rozhodl Nejvyšší soud o tomto dovolání podle § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř. v neveřejném zasedání.